

**СПЕЦИФІКА САМОРЕГУЛЯЦІЇ КУРСАНТІВ - МАЙБУТНІХ
ПРАВООХОРОНЦІВ У КОНТЕКСТІ ПРОГРАМИ
ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ**

Вступ. В даний час проблема саморегуляції особистості знаходиться в центрі уваги психологічної науки, яка накопичила достатній обсяг знань про її вивчення. Правомірно, що особистісну саморегуляцію вивчають як специфічну активність суб'єкта, спрямовану на перетворення свого стану, тобто як дію і включають її в структуру діяльності, орієнтовану на відновлення сил організму і активізацію працездатності, а так само як трансформування діяльності, в якій об'єктом є організація функцій самого суб'єкта.

М. Й. Боришевський визначав психологічний зміст саморегуляції, як переважно усвідомлене, цілеспрямоване планування, побудову й перетворення суб'єктом власних дій та вчинків відповідно до особистісно значущих потреб, мотивів і цілей. Згідно з поглядами вченого, саморегуляція є здатністю особистості усвідомлено планувати, будувати, діяти адекватно до обраної нею програми, принципів, норм та правил, останні ж виконують роль еталонів, взірців у процесі особистісної саморегуляції [1].

Як визначає К. М. Лисенко-Гелемб'юк, по-перше, саморегуляція є провідним процесом будь-якого виду життєдіяльності особистості, передбачає усвідомлену мотивацію власних вчинків, їх самооцінку та самоконтроль, свідому стимуляцію вольової активності, подолання небажаних емоційних станів, витримку при подоланні труднощів, використання засобів самозаспокоєння та самовладання, позитивної емоційної активності. по-друге, вміння людиною усвідомлено впливати на саму себе, що виражається у гальмуванні та стимулюванні певних власних дій, бажань, потреб, вироблення внутрішніх механізмів регуляції, тобто саморегуляція, дозволяє їй вибірково ставитися до зовнішніх впливів, здійснювати контроль за своїми вчинками, формувати життєву позицію [2].

Мета дослідження. Вивчення специфіки саморегуляції курсантів-майбутніх правоохоронців у контексті програми психологічного супроводу.

Результати дослідження. У дослідженні взяли участь курсанти Харківський національний університет внутрішніх справ, які склали дві групи: 1 група – курсанти які навчалися в контексті програми психологічного супроводу; 2 група – курсанти які навчалися в звичайних умовах.

За результатами дослідження специфіки складових особистісної саморегуляції курсантів які залучені в програмі психологічного супроводу були отримані наступні результати.

Показник «Планування» в першій групі склав $6,80 \pm 0,36$, в другій групі цей показник дорівнював $4,89 \pm 0,27$. Були отримані достовірні відмінності між групами у бік підвищення показника у першій групі, при $p \leq 0,01$.

Курсантів які навчаються в рамках програми психологічного супроводу відрізняє більша сформованість потреби в усвідомленому плануванні діяльності, плани у них більш реалістичні, деталізовані, ієрархічні і стійкі, цілі діяльності висувуються більш самостійно.

Зафіксовано статистично значуще зниження показника за шкалою «Програмування» у другій групі, $p \leq 0,05$, за якою показники склали: у першій групі - $6,20 \pm 0,39$ та $5,00 \pm 0,32$ – у другій.

Курсанти які навчалися в рамках програми психологічного супроводу відрізняються краще сформованою потребою продумувати способи своїх дій і поведінки для досягнення намічених цілей.

Програми розробляються представниками першої групи більш самостійно, вони більш гнучко змінюють розроблені програми дій в нових обставинах, при невідповідності отриманих результатів цілям більш ефективно проводять корекцію програми дій до отримання прийняттого результату.

За шкалою «Оцінка результату» показник в першій групі склав $6,80 \pm 0,39$, в другій групі цей показник дорівнював $5,17 \pm 0,37$. Було визначено статистично значуще зниження показника у групі курсантів які навчаються в звичайних умовах, при $p \leq 0,05$.

Таким чином, курсанти які навчаються в рамках програми психологічного супроводу виявляють більшу здатність виділяти значущі умови досягнення цілей, більш успішно оцінюють як сам факт неузгодженості отриманих результатів з метою діяльності, так і причини, що призвели до нього, гнучко адаптуючись до зміни умов.

Показник «Гнучкість» в першій групі склав $4,20 \pm 0,09$, в другій групі цей показник дорівнював $3,46 \pm 0,25$. Були отримані достовірні відмінності у бік зниження показника у групі досліджуваних курсантів які навчаються в звичайних умовах, при $p \leq 0,05$.

У разі виникнення непередбачуваних обставин випробовувані першої групи легко змінюють плани і програми виконавських дій і поведінки, здатні швидко оцінити зміну значущих умов і перебудувати програму дій. У разі виникнення неузгодженості отриманих результатів з прийнятою метою своєчасно оцінюють сам факт неузгодженості і вносять відповідну корекцію. Гнучкість регуляторики дозволяє адекватно реагувати на швидку зміну подій і успішно вирішувати поставлену задачу в ситуації ризику.

За шкалою «Самостійність» показник у першій групі склав $7,00 \pm 0,14$, у другій групі показник за цією шкалою дорівнював $5,67 \pm 0,27$; визначено статистично значуще зниження показника у курсантів які навчаються в звичайних умовах, при $p \leq 0,01$.

Курсанти які навчаються в рамках програми психологічного супроводу є більш автономними, менш зважають на оточення, мають більшу здібність самостійно планувати діяльність і поведінку, організовувати роботу з досягнення висунутої мети, контролювати хід її виконання.

Отже, курсантів обох груп рівною мірою характеризує розвинутість уявлень про зовнішні та внутрішні умови діяльності, ступінь їх усвідомленості, адекватності; здатність виділяти значущі умови досягнення цілей як у наявній ситуації, так і в перспективному майбутньому.

Таким чином, у курсантів які навчаються в рамках програми психологічного супроводу та в звичайних умовах при дослідженні складових особистісної регуляції виявлено статистично значуще підвищення показників за шкалами «Планування», «Програмування», «Оцінка результатів»,

«Гнучкість» та «Самостійність» та подібність показників за шкалою «Моделювання».

За результатами дослідження специфіки особистісної саморегуляції курсантів, можна відзначити, що курсантам які навчаються в рамках програми психологічного супроводу більш притаманна сформованість потреби в усвідомленому плануванні діяльності, програмуванні, оцінки результатів, гнучкості, самостійності.

У курсантів які навчаються в звичайних умовах спостерігається зниження показників за всіма складовими особистісної саморегуляції, крім шкали «Моделювання», за рахунок певної недостатності цілісного процесу саморегуляції.

Перспективи подальших досліджень полягають у необхідності подальшої розробки програми психологічного супроводу спрямованої на оптимізацію особистісної саморегуляції у професійній підготовці курсантів-майбутніх правоохоронців, що буде обумовлювати професійний розвиток і саморозвиток їх як фахівців.

Список літератури

1. Боришевський М. Й. Моральна саморегуляція поведінки: поняттєвий апарат / М. Й. Боришевський. – К.: Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 1993. – 69 с.
2. Лисенко-Гелемб'юк К. М. Саморегуляція особистості в умовах підготовки педагогів до професійної діяльності / К. М. Лисенко-Гелемб'юк // Педагогічний дискурс. - 2012. - Вип. 13. - С. 197-201